

Mănăstirea Hârbovăț în demersul istoriografic din Republica Moldova

CZU: 930.1:271(478)(091)

Ion MOȘNEGUȚU

Un așezământ de seamă din teritoriul cuprins între Prut și Nistru este vatra monahală de la Hârbovăț. Aceasta a avut un impact deosebit în plan regional – atât prin rolul său în cadrul sistemului monastic, cât și pe plan spiritual, datorită statutului pe care l-a obținut prin prezența Icoanei Maicii Domnului Făcătoare de Minuni (inclusă în calendarele Bisericii Ortodoxe) și a procesiunilor cu chipul acesteia.

În contextul în care s-a declanșat o „revoluție istoriografică”, la sfârșitul anilor 1980, remarcăm apariția unor lucrări de sinteză referitoare la evoluția vieții monahale din spațiul dintre Prut și Nistru.

O lucrare enciclopedică, unică în spațiul românesc, o reprezintă volumul „Mănăstiri și schituri din Republica Moldova: studii enciclopedice” (2013, 800 p.). Colectivul de autori a fost constituit din 33 de cercetători științifici din diferite domenii ale cercetării. Un studiu enciclopedic important este cel realizat de protoiereul mitrofor Manole Brihuneț, iar o sinteză referitoare la mănăstirea Hârbovăț este prezentată de preotul Maxim Melinti.

Istoricul Ion Țurcanu aduce, în exclusivitate, date inedite despre contextul închiderii mănăstirii Hârbovăț. O contribuție substanțială în studierea istoriei, circulației și valorii documentare a cărții vechi în Basarabia în sec. XVI-XIX, în identificarea și cercetarea *de visu* a bibliotecilor mănăstirilor din Republica Moldova, în general, și a mănăstirii Hârbovăț, în mod special, a adus-o cercetătorul Igor Cereteu. Cercetătoarea Adelaida Chiroșca a studiat cele șase icoane cu chipul Maicii Domnului de la Hârbovăț din colecția Muzeului Național de Istorie a Moldovei, alături de cele mai reprezentative imagini ale acestui tip iconografic din alte spații.

Începând din anul 2016, istoricul Ion Gumenâi a reușit să editeze patru volume din cele zece ale manuscrisului „ultimului cronicar al sec. al XIX-lea”, ieromonahului mănăstirii Noul-Neamț Andronic Popovici „Istoria

sfintelor mănăstiri Neamț și Secu”. Volumele respective sunt importante, deoarece ne prezintă informații despre moșia Hârbovățului, toponimia etc. În monografia consacrată „mănăstirii rezistenței”, cum este, pe bună dreptate, numită mănăstirea Japca, singurul complex monahal neînchis de la înființare, cercetătorul Ion Valer Xenofontov prezintă mișcările monahale cu tangențe directe asupra mănăstirii Hârbovăț, iar o informație utilă este cea referitoare la ceremonia de transferare a Icoanei Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului de Hârbovăț.

Studierea minuțioasă a literaturii de specialitate demonstrează faptul că, în pofida realizărilor în problema științifică abordată, în opinia noastră, este nevoie de a continua și de a intensifica cercetarea științifică a activității stareților ce au administrat acest sfânt lăcaș. Mai mult ca atât, unii dintre aceștia au avut funcții administrative, influențând, într-o anumită măsură, viața monahală în plan regional. În acest scop, bineînțeles, vom apela atât la realizările autorilor amintiți, dar, în cea mai mare parte, vom încerca să apelăm la sursele primare ce ne sunt accesibile, pentru a aborda problema științifică pe cât de importantă, pe atât de dificilă de a fi realizată, ținând cont de caracterul sumar al datelor pentru anumite etape concrete.